

Startnotitie 2^e workshop perspectieven

Sport Toekomstverkenning

1 september 2016

DE BLIKOPENER (FRISSE BLIKKEN), Grebbeberglaan 15, Utrecht

Inleiding	2
Opzet workshop 2: wat gaan we doen op 1 september?	2
De plaats van deze workshop in de Sport Toekomstverkenning	3
De eerste uitwerking van de perspectieven op sport	4
Perspectief Naar de top.....	5
Perspectief Door Vriendschap Verenigd (DVV)	6
Perspectief Voel je fit	7
Perspectief Leef mee	8
Wat doen we met de perspectieven?	9
Technische bijlage: Van zeven sportbrillen naar vier perspectieven	10

Inleiding

In de Sport Toekomstverkenning kijken we op twee manieren naar de toekomstige ontwikkelingen van sport in Nederland. We beantwoorden twee vragen: waar *gaan* we naar toe, en waar *willen* we naar toe? Anders gezegd: we verkennen de waarschijnlijke toekomst en de wenselijke toekomst van de sport in Nederland.

Waar gaan we naar toe?

Om die vraag te beantwoorden, hebben we eerder dit jaar een trendscenario opgesteld. Dit trendscenario geeft voor verschillende sportclusters de waarschijnlijke toekomst weer op basis van data uit het verleden, expertoordelen en ontwikkelingen van nu. De resultaten hebben we begin juli gepubliceerd in de vorm van het **Trendscenario Sport** op www.sporttoekomstverkenning.nl.

Waar willen we naar toe?

Om inzicht te verschaffen in de wenselijke toekomst organiseren we drie workshops met stakeholders waarin verschillende visies op sport centraal staan. Tijdens de eerste workshop op 8 maart bleek al dat wat we belangrijk vinden in de sport verschilt per persoon. De één sport graag met vrienden of clubgenoten. Een ander sport om fit te blijven. Voor een derde gaat sport vooral over competitie en winnen. En voor een vierde is sport meer een belevenis, hij woont graag sportevenementen bij.

Op basis van de resultaten van de eerste workshop hebben we vier perspectieven kort uitgewerkt, die we tijdens de tweede workshop graag aan jullie voorleggen. Deze conceptversies van de perspectieven vind je in dit document op pagina 5 t/m 8. Hoe we tot deze vier perspectieven zijn gekomen, wordt toegelicht in een technische bijlage (pagina 10 t/m 12).

Opzet workshop 2: wat gaan we doen op 1 september?

In de tweede workshop werken we de vier perspectieven op sport samen verder uit, en maken we ze concreet. De globale beschrijvingen van de perspectieven in dit document vormen het startpunt. We vragen je om deze vier perspectieven van tevoren goed te lezen. Daarmee krijgt de workshop een vliegende start.

Sport in beeld

Om de perspectieven beter te beschrijven en te verbeelden vragen je één of meer sportfoto's mee te nemen. Liefst een foto die typerend is voor één van de perspectieven, en minder goed past bij de andere perspectieven. Om je ter inspiratie enkele voorbeelden te noemen: denk aan een schaakcafé, Studio Sport, darts, joggen, familietoernooi, recreatiezwemmen, etc. Bij welk perspectief passen ze goed? En bij welk perspectief eigenlijk niet? De foto's geven de perspectieven een gezicht tijdens de workshop. Ook maken ze het onderscheid tussen de perspectieven beter inzichtelijk.

Feedback

In dit onderdeel vragen we je commentaar en aanvullingen op de perspectieven. Zijn er aanpassingen of nuanceringen nodig? Welke actoren en partijen horen bij welk perspectief? Wie zijn de winnaars? Wie de verliezers? Doel van deze sessie is om de perspectieven verder aan te scherpen.

Backcasting

Vervolgens gaan we in groepen per perspectief doelen benoemen. Waar willen we in 2040 in dit perspectief zijn? Na het benoemen van de doelen, gaan we acties omschrijven die we nu of in 2025 moeten ondernemen om de doelen van 2040 te bereiken. Daarbij bespreken we ook welke actoren daarin een belangrijke rol spelen. Aan het einde worden de voorstellen vanuit ieder perspectief aan alle deelnemers gepresenteerd.

De plaats van deze workshop in de Sport Toekomstverkenning

Tweede workshop van serie van drie

Dit is de tweede van in totaal drie workshops over de perspectieven op sport. Elke workshop wordt afgerond met een kort verslag en een startdocument voor de volgende workshop.

- In de eerste workshop op 8 maart 2016 hebben we 45 relevante kernwaarden voor de sport geclusterd. Met behulp van conceptmapping zijn er zeven 'brillen op sport' vormgegeven. Deze brillen vormen de eerste stap naar de perspectieven op sport (zie de technische bijlage). Het verslag van de eerste workshop is op 29 april naar de deelnemers verstuurd. Het verslag is ook te vinden op www.sporttoekomstverkenning.nl.
- De tweede workshop vindt plaats op 1 september 2016 en zal gaan over de uitwerking van de perspectieven op sport en de wijze waarop de bijbehorende streefbeelden kunnen worden bereikt.
- Tijdens de derde workshop op 13 december 2016 presenteert het projectteam de resultaten van een aantal expertsessies. Doel van de derde workshop is nagaan waar perspectieven elkaar versterken en waar dilemma's optreden. Welke beleidsopties liggen in elkaars verlengde en welke zijn strijdig? Dit helpt bij het vinden van breed gedragen beleidsopties.

Trendscenario

Het trendscenario ging vooraf aan de perspectievenworkshops. Het trendscenario bestaat uit trends naar de toekomst op basis van data uit het heden en verleden, literatuurstudie naar drijvende krachten en expertoordelen. Zie: www.sporttoekomstverkenning.nl.

Kansen en keuzes

In oktober gaan we met kleine groepen experts kijken waar perspectieven elkaar versterken en waar dilemma's optreden: de kansen en keuzes. De resultaten van die sessies vormen de basis van de derde workshop.

Betrokkenheid van experts en stakeholders

De kennis en de ideeën van iedereen die betrokken is in het veld van sport zijn relevant voor alle onderdelen van de Sport Toekomstverkenning. Het trendscenario is tot stand gekomen met de medewerking van zo'n vijftig experts op het gebied van sport. Voor de perspectievenworkshops hebben we inbreng nodig van een meer diverse groep van mensen uit de sportwereld. Jouw inbreng tijdens de workshops zorgt ervoor dat onze toekomstverkenning niet alleen wetenschappelijk verantwoord en beleidsgericht is, maar ook aansluit bij belangrijke maatschappelijke vraagstukken. Uiteindelijk vergroot dit de bruikbaarheid van de verkenning.

De eerste uitwerking van de perspectieven op sport

Tijdens de workshop op 8 maart hebben de deelnemers kaartjes met daarop 45 verschillende waarden of kenmerken van sport op basis van overeenkomsten gesorteerd. Met behulp van een softwareprogramma is ter plekke een eerste snelle clustering gemaakt: de zeven “brillen op sport”. Daarmee zijn aan het einde van de eerste workshop collages gemaakt die gepresenteerd zijn aan de groep.

Deze zeven brillen waren:

- Verenigingsleven (o.a. clubliefde, samen sporten)
- Intrinsieke waarde van sport (o.a. ontspanning, spelplezier)
- Autonoom sporten (o.a. eigen regels, zelf regelen)
- Economie van sport (o.a. sportartikelen, sportindustrie)
- Topsport (o.a. medailles winnen, nationale trots)
- Gezondheid (o.a. bewegen, fitheid)
- (In)tolerantie ten opzichte van sport (o.a. overlast)*

* Tijdens de workshop bleek dat de laatste bril “(In)tolerantie ten opzichte van sport (o.a. overlast)” niet echt een eigenstandig perspectief was. Het raakte aan een groot aantal negatieve kanten van sport, die niet onder een noemer te vangen bleken te zijn. We hebben er daarom voor gekozen om dit cluster niet uit te werken tot een perspectief. De aspecten die hieronder vallen zullen wel een rol spelen in de toekomstverkenning, al was het maar om te voorkomen dat een te rooskleurig beeld van de toekomst ontstaat.

Op grond van de feedback van de deelnemers in presentaties en discussie heeft het projectteam na de workshop met een clusteranalyse gekeken of we het aantal clusters nog verder zouden kunnen terugbrengen. Daarbij zijn we op zoek gegaan naar een maximaal contrast tussen perspectieven en maximale consistentie erbinnen. De exacte werkwijze staat beschreven in de technische bijlage achterin dit document.

Dat resulteerde in vier perspectieven op sport. Als projectteam hebben we elk perspectief een aansprekende naam gegeven:

- Naar de top
- Door vriendschap verenigd (DVV)
- Voel je fit
- Leef mee

Toelichting op de perspectieven

Op de volgende pagina's hebben we elk van deze vier perspectieven kort beschreven. Onder de titels staan steeds vier bullets met de kern van het perspectief. De woorden op de kaartjes per perspectief uit de eerste workshop (zie de tabel op pagina 12) hebben we als inspiratie gebruikt voor het beschrijven van een 'streefbeeld' voor 2040.

Zo'n streefbeeld is een behoorlijk uitvergroete, wenselijke toekomst, eenzijdig geredeneerd vanuit de kernwaarden van dit perspectief. Hoe realistisch die wensbeelden zijn, is nu niet aan de orde, deze discussie voeren we op later moment. Het gaat er nu vooral om of we met deze perspectieven, en de verschillen ertussen, de belangrijkste maatschappelijke discussies over sport en bewegen 'te pakken hebben'.

Perspectief Naar de top

- Medailles winnen voor Nederland
- De beste willen zijn
- Je grenzen verleggen
- Talentontwikkeling

Streefbeeld

In 2040 staat Nederland in de Top 10 in de Olympische medaillespiegel. NOC*NSF ondersteunt topsporters van uiteenlopende sporten met stipendia, toptrainers, de laatste technologische en wetenschappelijke inzichten, management en een sportinfrastructuur met up-to-date faciliteiten. Dankzij publiek-private samenwerking en crowd funding zijn er meer financiële middelen beschikbaar dan ooit tevoren. Buitenlandse talenten worden genaturaliseerd tot Nederlander, om zo bij te kunnen dragen aan onze prestaties.

Nederland behoort ook in het topsportonderzoek tot de wereldtop. Universiteiten werken nauw samen met Papendal, waar de laatste innovaties getest en geïmplementeerd worden. Topsporters worden dag en nacht gemonitord met slimme sensors, waardoor ze training en voeding op maat krijgen, voor verdere groei en ontwikkeling.

Scouting van sporttalent begint in 2040 al in het bewegingsonderwijs op de basisschool. Sportverenigingen sturen de toptalenten door naar de regionale topsportclubs en -internaten. Daar leren ze van topcoaches alles over techniek, tactiek en spelinzicht. Van oud-topsporters leren ze optimaal gebruik te maken van hun passie en vastberadenheid. Er wordt doorlopend geselecteerd: alleen de allerbesten stromen door.

Uiteindelijk heeft elke topsporter maar één doel: de hoogste trede op het podium, de gouden medaille, de beker of de schaal. Winnen, daar gaat het om in dit perspectief.

Perspectief Door Vriendschap Verenigd (DVV)

- Iedereen mag meedoen
- Sportiviteit en integriteit
- Een veilige omgeving om samen te spelen
- De liefde voor de vereniging verbindt mensen

Streefbeeld

In 2040 is meer dan de helft van de Nederlanders lid van een sportvereniging. Iedereen is welkom, ongeacht handicap, opleiding, etniciteit of seksuele voorkeur. Niemand wordt buitengesloten. Gemeenten maken actief onderdeel uit van het sportnetwerk en verbinden wijken en buurten met het sportveld en het clubhuis. Samen sporten brengt mensen bij elkaar.

Sportiviteit en integriteit staan hoog in het vaandel bij elke club. Teamspirit en fair-play zijn belangrijker dan wedstrijdprestaties. Deelnemen aan competities is belangrijker dan winnen.

Door samen te sporten leren kinderen omgaan met succes én met teleurstellingen, maar vooral om samen te spelen. In opleidingen voor trainers en coaches staan sociaal-emotionele vaardigheden centraal, zodat alle kinderen de begeleiding krijgen die bij ze past. De sportvereniging biedt kinderen een veilige omgeving om in op te groeien.

In het clubhuis is in 2040 altijd wel iets te doen: van sport-BSO en huiswerkbegeleiding tot kaartavonden. Het verenigingsleven bloeit als nooit tevoren. Iedereen is even belangrijk: elke vrijwilliger krijgt de erkenning die hij of zij verdient. De liefde voor de vereniging verbindt mensen, en daar gaat het om in dit perspectief.

Perspectief Voel je fit

- Een gezonde geest in een gezond lichaam
- Lekker bewegen
- Ontspanning en vitaliteit
- Flexibel en met eigen regels

Streefbeeld

In 2040 bewegen we iedere dag. We voelen ons er lekker bij en het is ook nog eens gezond. Hoe, wanneer en met wie je sport, dat bepaal je zelf. Via de sociale media deel je je passie voor bewegen. Op ieder gewenst moment kan je met gelijkgestemden afspreken om samen te gaan lopen, te fietsen, een spelletje te doen of op een andere manier te bewegen. Gewoon om te ontspannen en je hoofd leeg te maken.

Tijdens het bewegen monitort een slimme sensor al je vitale functies, waardoor je overbelasting en blessures weet te voorkomen. Ook voor ouderen en mensen met een chronische ziekte zijn er aansprekende manieren om toch te kunnen bewegen.

Plezier in bewegen begint al vroeg. Kinderen krijgen in 2040 vier uur per week gymles en hebben tussendoor volop beweegtijd op het schoolplein en in de klas. Op het werk wordt bewegen gestimuleerd met gratis bedrijfsfitness en het integreren van bewegen in de dagelijkse routines.

De openbare ruimte is ingericht op de actieve mens. Iedere gemeente heeft een netwerk van veilige fietsroutes en minstens één jog-bos of Finse hardloopbaan, met strepen voor intervaltraining. Daar wordt veel gebruik van gemaakt. In dit perspectief is Nederland in 2040 altijd in beweging.

Perspectief Leef mee

- Sporters steunen
- Evenementen beleven
- Uitslagen voorspellen
- De sport-economie floreert

Streefbeeld

In 2040 leven we hartstochtelijk mee met onze sporters. Er is op ieder moment wel ergens in Nederland een sportevenement om te bezoeken. Niet alleen om je helden aan te moedigen en gadgets te kopen, maar ook om te eten, te drinken, samen te zingen en andere supporters te ontmoeten. Of gewoon om er bij te zijn en je verbonden te voelen met duizenden anderen.

Gemeenten en bedrijven worden steeds inventiever in het vormgeven van grote sportevenementen, liefst in combinatie met netwerkbijeenkomsten, overnachtingen, natuur en cultuur. Nederland is gidsland als het gaat om citymarketing.

Het onderscheid tussen sportevenementen en virtuele games is in 2040 vrijwel verdwenen. Fans van E-games volgen hun favoriete professionele videogamers live in volgepakte stadions. Ook het juist voorspellen van uitslagen is een sport op zich.

Dankzij de nieuwste technologie beleef je sportwedstrijden thuis alsof je er zelf bij was. Jij bepaalt welke statistieken en spelers jij in beeld wil zien. En de reclame sluit perfect aan bij jouw wensen. Via een poll kan je de trainer laten weten wie er volgens jou gewisseld moet worden. Zo krijg je ook als virtuele twaalfde man een stem. In dit perspectief hoef je in 2040 geen sportevenement te missen.

Wat doen we met de perspectieven?

De streefbeelden van de vier perspectieven, zoals hierboven beschreven, zijn ideaaltypische toekomstbeelden, bedoeld om het denken over de sport op te rekken en om discussie te verhelderen. Elk perspectief heeft zijn eigen maatschappelijke opgaven; andere opgaven zijn daaraan ondergeschikt gemaakt. Daarmee zijn de streefbeelden elk afzonderlijk zeer eenzijdig en extreem. Geen van de streefbeelden zal zelfstandig werkelijkheid worden. Maar samen geven de vier perspectieven de diversiteit weer in het denken over de toekomst van de sport.

Deze perspectieven helpen ons om dieper na te denken over de wenselijke toekomst van sport. Voor elk perspectief bedenken we in deze tweede workshop concrete acties en maatregelen. De vraag die dan centraal staat is: als we dit streefbeeld (bijvoorbeeld 'naar de top') willen bereiken, welke acties moeten er nu en in de komende jaren worden ondernomen, en welke actoren zijn daarvoor verantwoordelijk? Daarmee worden de vier perspectieven concreet gemaakt.

De uitgewerkte perspectieven, inclusief acties en maatregelen, vormen de input voor vier expertsessies over kansen en keuzes. Hierin onderzoeken we hoe de acties vanuit de vier perspectieven elkaar versterken, en waar ze botsen. Wanneer perspectieven elkaar versterken zijn er kansen voor samenwerking en nieuw beleid; botsen ze dan is er sprake van keuzes of dilemma's.

Aan de hand van de uitkomsten van deze expertsessies formuleren we samen met de stakeholders in de derde workshop op 13 december aanbevelingen voor toekomstbestendig beleid die vanuit meerdere perspectieven worden gesteund. We maken het concreet: hoe zouden deze kansen kunnen worden verzilverd, en wat is daar dan voor nodig? Voor de dilemma's bedenken we samen ideeën hoe je daarin mogelijk tegemoet zou kunnen komen aan de bezwaren vanuit een of meer perspectieven.

Dit alles dient ter inspiratie voor het langetermijnbeleid. Hiermee zijn VWS en andere gebruikers van de verkenning beter voorbereid op mogelijke toekomstige ontwikkelingen, krijgen zij meer inzicht in mogelijke dilemma's, en kunnen zij aan de hand daarvan keuzes maken voor het beleid op de korte en middellange termijn. Tot slot brengt de Sport Toekomstverkenning kennis van de sport samen, door experts op divers gebied intensief te betrekken bij het proces.

Technische bijlage: Van zeven sportbrillen naar vier perspectieven

Tijdens de eerste workshop op 8 maart 2016 zijn alle deelnemers in acht groepen verdeeld. Iedere groep kreeg de opdracht om kaartjes met 45 kenmerken/waarden van sport te sorteren op basis van overeenkomsten, in maximaal 8 stapeltjes. Iedere stapel moesten zij voorzien van een zelf bedachte naam. De stapeltjes van de verschillende tafels zijn ingevoerd in een computerprogramma (ConceptSystems Global Max software), om clusteringen te vinden.

Tijdens de workshop werden in een eerste snelle clustering ter plekke zeven “brillen op sport” geformuleerd. Daarmee zijn aan het einde van de eerste workshop collages gemaakt die gepresenteerd zijn aan de groep (zie voor verdere beschrijving van deze methodiek het verslag van de eerste workshop op www.sporttoekomstverkenning.nl).

Deze zeven brillen waren:

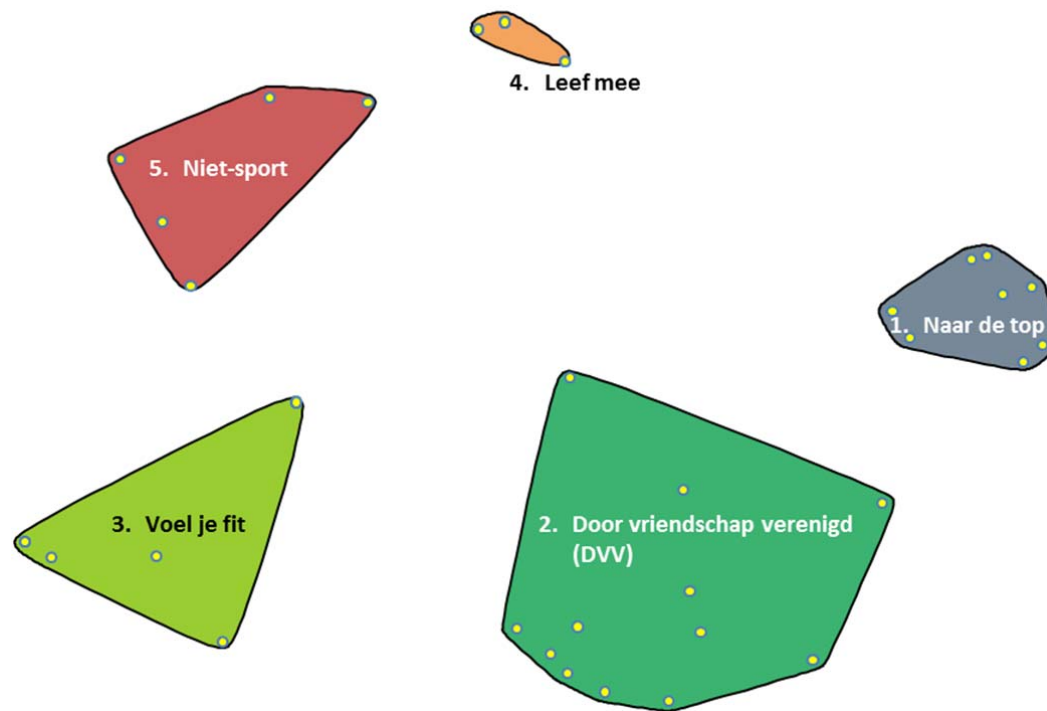
- Verenigingsleven (o.a. clubliefde, samen sporten)
- Intrinsieke waarde van sport (o.a. ontspanning, spelplezier)
- Autonoom sporten (o.a. eigen regels, zelf regelen)
- Economie van sport (o.a. sportartikelen, sportindustrie)
- Topsport (o.a. medailles winnen, nationale trots)
- Gezondheid (o.a. bewegen, fitheid)
- (In)tolerantie ten opzichte van sport (o.a. overlast)

Op grond van de presentaties en de discussie hebben we met het projectteam met een clusteranalyse gekeken of we het aantal clusters nog verder zouden kunnen terugbrengen. Daarbij zijn we op zoek gegaan naar een maximaal contrast tussen perspectieven en maximale consistentie erbinnen. Hierbij hebben we ons laten inspireren door andere toekomstverkenningen zoals de Volksgezondheid Toekomstverkenning 2014 (VTV), de Natuurverkenning 2010-2040 en de Monitor Duurzaam Nederland van het PBL.

Tijdens deze clustering bleek ‘Topsport’ ook bij nadere clustering een apart perspectief te blijven. Datzelfde geldt voor de ‘Economie van sport’, die vooral bleek samen te hangen met het kijken naar sport, en de beleving eromheen. ‘Gezondheid’ clusterde samen met aspecten als autonomie en ontspanning. ‘Verenigingsleven’ ging samen met aspecten als spelplezier en sportiviteit. Elk van deze perspectieven gaat over samenhangende ideeën over de toekomst van de sport. Voor een verdeling van de kaartjes over deze vier perspectieven, zie de figuur op de volgende pagina.

Tijdens de workshop bleek dat de laatste bril “(In)tolerantie ten opzichte van sport (o.a. overlast)” niet echt een eigenstandig perspectief was. Het raakte aan een groot aantal negatieve kanten van sport, die niet onder een noemer te vangen bleken te zijn. We hebben er daarom voor gekozen om dit cluster niet uit te werken tot een perspectief. De aspecten die hieronder vallen zullen wel een rol spelen in de toekomstverkenning, al was het maar om te voorkomen dat een te rooskleurig beeld van de toekomst ontstaat.

Figuur: clustering van kenmerken/waarden van sport

De weergave van de punten in de figuur hierboven geven aan hoe de kenmerken door de deelnemers zijn geclusterd, waarbij de punten die dicht bij elkaar staan door de deelnemers vaker met elkaar in relatie worden gebracht. Punten die verder van elkaar staan worden minder vaak met elkaar in verband gebracht.

Als projectteam hebben we elk cluster een aansprekende naam gegeven:

- Naar de top
- Door vriendschap verenigd (DVV)
- Voel je fit
- Leef mee

De woorden op de kaartjes per perspectief uit de eerste workshop (zie de tabel op pagina 12) hebben we als inspiratie gebruikt voor het beschrijven van vier 'streefbeelden' voor 2040 (zie pagina 5 t/m 8).

Final Stress is 0.2661 after 7 iterations.	
Cluster	Statement
1. Naar de top	7. Competitie
	19. Jezelf verbeteren
	22. Medailles winnen
	24. Nationale trots
	29. Samenspel en tactiek
	35. Talent-ontwikkeling
	36. Techniek en (bal-) beheersing
	37. Uitblinken
	41. Voorbeeldfunctie
2. Door vriendschap verenigd (DVV)	6. Clubliefde
	8. Culturen en mensen verbinden
	16. Identiteit
	17. Iedereen mag meedoen
	18. Integriteit
	21. Lekker sporten
	25. Omgangsvormen
	28. Samen sporten
	30. Sociale cohesie
	31. Spelplezier
	32. Spelregels
	34. Sportiviteit
3. Voel je fit	38. Verenigingsleven
	44. Vrijwilligerswerk
	3. Bewegen
	4. Blessurepreventie
	11. Fitheid
	15. Gezondheid
	23. Minder overgewicht
	27. Ontspanning
	45. Zelf regelen
9. Eigen regels	
4. Leef mee	12. Flexibiliteit
	2. Autonomie
	5. City marketing via sportevenementen
	10. Evenementen bezoeken
	20. Kijken naar sport of sport volgen
	26. Omzet sportartikelen
	33. Sportindustrie
	39. Verkoop sport-gadgets
5. Niet-sport	42. Welvaart door sport
	1. Aandacht voor andere onderwerpen in de media
	13. Geen last van sport- evenementen
	14. Geen overlast door sporters
	40. Voldoende geld en ruimte voor cultuur en natuur
43. Vrij zijn om niet te sporten	

Deze clusteroplossing ontstaat na zeven iteraties en heeft een stressfactor van 0.2661. Dat betekent dat er na zeven aanpassingen in het model een conceptmap ontstaat die een behoorlijk goede weergave is van de manier waarop de deelnemers aan de workshop over het begrip sport conceptualiseren (stress value tussen 0.155 en 0.352).